

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, d.d. 31 augustus 2011 over de stand van zaken inzake de beleidsagenda openbaar onderwijs in het primair onderwijs (Kamerstuk 31 293, nr. 112).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković-van Bommel

Inhoudsopgave

- I. **Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - Inmiddels aangenomen wetten
 - Aangekondigd wetsvoorstel
 - Verkenning directe meting
 - Verkenning bestuursvormen
 - Overige vragen inzake richtingseis en pedagogische leervormen
- II. **Reactie van de minister**

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister met de stand van zaken inzake de beleidsagenda openbaar onderwijs.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige brief. Zij hebben enkele vragen.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister betreffende de stand van zaken inzake de beleidsagenda openbaar onderwijs. De beleidsagenda openbaar onderwijs van mei 2009 bevatte maatregelen en acties ter versterking van de positie van het openbaar onderwijs in het primair onderwijs. De minister zet door middel van deze brief uiteen op welke wijze gevolg is gegeven aan de verschillende maatregelen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister.

De leden van de D66-fractie hechten veel belang aan kwalitatief hoog openbaar onderwijs en vinden ook diversiteit in pedagogiek zeer belangrijk voor het bieden van maatwerk aan leerlingen. Zij hebben de volgende vragen over de beleidsagenda openbaar onderwijs.

Inmiddels aangenomen wetten

De leden van de PvdA-fractie onderkennen, met betrekking tot de samenwerkingsschool, dat samenwerking soms voor het behoud van scholen in kleine kernen noodzakelijk is. De wet samenwerkingsschool regelt¹ dat een samenwerkingsschool mogelijk is, mits één van de te fuseren scholen met opheffing wordt bedreigd. Nu blijkt uit reacties van bestuurders uit krimpgebieden dat dit veelal te laat is. Hoe staat de minister tegenover de gedachte van besturen dat zij eerder de mogelijkheid moeten krijgen om tot samenwerking over te kunnen gaan, voordat de schade te groot wordt. Hierbij spelen ook bekostigingsregels een rol. Bij de fusie kan de «kleine scholentoeslag» verloren gaan. Hoe oordeelt de minister over het pleidooi van de Vereniging Openbaar Onderwijs die aanbeveelt om met een goede overgangsregeling te komen, bijvoorbeeld door het instellen van een overgangsperiode van minimaal vijf jaar.

¹ Stb. 2011, 287.

Aangekondigd wetsvoorstel

Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie een nader tijdspad van de minister inzake het door haar aangekondigde wetsvoorstel. Wanneer zal de Kamer het wetsvoorstel ontvangen, zo vragen zij. De genoemde leden zullen het wetsvoorstel op zijn merites beoordelen zodra dit is ontvangen.

De leden van de PvdA-fractie signaleren dat de wereld de afgelopen 100 jaar sterk is veranderd. De identiteit van het bijzonder onderwijs is de afgelopen decennia sterk verwaterd. Denominatie speelt bij ouders een steeds minder belangrijke rol bij de keuze van een school voor hun kinderen. Op de eerste plaats komen criteria als kwaliteit, sfeer en nabijheid. Pedagogisch-didactische argumenten zijn voor ouders belangrijker dan denominatieve. Het huidige duale bestel kent onder ouders nadrukkelijk *geen* breed maatschappelijk draagvlak meer. Als gevolg is de samenstelling van zowel bijzondere als openbare scholen veel heterogener. Bij veel bijzondere scholen beperkt de identiteit zich tot de gevel. De conclusie kan zijn dat het duale onderscheid niet meer passend is voor de huidige situatie. De vier hoogleraren die het rapport *Vrijheid van stichting, over de mogelijkheden en consequenties van een moderne interpretatie van de vrijheid van richting bij de stichting van bijzondere scholen*¹ schreven, komen op basis van dezelfde analyse tot de conclusie dat er meer ruimte moet komen voor de stichting van scholen op basis van inrichting (pedagogisch-didactische eigenschappen). Hoe oordeelt de minister over deze conclusie? Heeft zij ook een standpunt over een richtingvrije planning? Moeten scholen haars inziens per se worden gebonden aan het etiket van één van de bestaande denominaties of staat zij open voor een uitbreiding van het huidige duale bestel? Is zij bereid om die mogelijkheid te verkennen, zo vragen deze leden.

Voorts merken de leden op dat zij het een goede zaak vinden dat er een wetsvoorstel komt dat de bevoegdheid regelt voor verzelfstandigde besturen voor openbaar onderwijs om een nieuwe openbare school te mogen stichten. Datzelfde geldt voor het initiatiefrecht van ouders in dezen.

Verkenning directe meting

De leden van de PvdA-fractie merken op dat er bij de verkenning van het instrument van directe meting rekening zal worden gehouden met de uitkomsten van het advies van de Onderwijsraad dat eind dit jaar wordt verwacht. De leden geven de overweging mee om de conclusies van het eerdergenoemde rapport «*Vrijheid van stichting*» te betrekken in de overwegingen. De opstellers stellen voor dat in nieuwbouwwijken de eerste school per definitie een openbare school is, die na verloop van een aantal jaren indien gewenst door de betreffende ouders van kleur kan verschieten. Deze leden vragen of de minister deze gedachte overneemt.

De leden van de SP-fractie vragen de minister of zij bereid is om ook het rapport «*Vrijheid van stichting*» te betrekken in de overwegingen. De opstellers stellen voor dat in nieuwbouwwijken de eerste school per definitie een openbare school is, die na verloop van een aantal jaren indien gewenst door de betreffende ouders van kleur kan verschieten. Is de minister bereid om deze mogelijkheid grondig te onderzoeken?

Ook de leden van de D66-fractie zijn benieuwd hoe de minister invulling wil geven aan de veelvuldig geuite wens van verschillende instellingen voor openbaar onderwijs, om in een nieuw gebouwde wijk allereerst een daar nieuw te bouwen school een openbaar karakter mee te geven en dit eventueel pas te veranderen als na enige jaren behoefte blijkt te bestaan aan een andere richting.

¹ Kamerstuk 32 500 VIII, nr. 184.

Verkenning bestuursvormen

De leden van de PvdA-fractie merken op dat VOS/ABB (besturenorganisatie voor het openbaar onderwijs) en de Vereniging Openbaar Onderwijs de vereniging als bestuursvorm voor het openbaar onderwijs niet als een logische toevoeging zien aan het bestaande palet van mogelijkheden. Daarom kunnen de leden ook begrijpen dat de minister er in beginsel weinig voor voelt om deze bestuursvorm te introduceren.

De leden van de PVV-fractie merken op dat één van de maatregelen een verkenning betreft van de bestuursvormen voor verzelfstandigd openbaar onderwijs en het toezicht door de gemeente. De minister heeft besloten deze verkenning niet te starten. Overweging hierbij is onder meer het ontbreken van signalen vanuit het veld en de (sector)organisaties dat er op dit punt significante knelpunten zouden zijn. De leden vragen of de minister het niet nodig acht dat er vanuit de Kamer wél aandacht is voor de bestuursvormen en de rol van de gemeente hierbij. Zo ja, is de minister bereid dit besluit te heroverwegen?

In het televisieprogramma Buitenhof van 2 oktober 2011 heeft de minister aangegeven dat ouders zich meer zouden moeten bemoeien met het onderwijs van hun kind(eren). «Ouders verwachten te veel van school. Maar ze moeten zelf ook meewerken. Dan kunnen ze een wezenlijke bijdrage leveren.»¹ Des te meer reden, volgens deze leden, om wel een verkenning te overwegen inzake de bestuursvormen.

Voorts vragen de leden of de minister de mening deelt dat wat bestuursvormen betreft een vereniging in principe meer mogelijkheden biedt aan invloed van ouders en ouderbetrokkenheid dan een stichting. De leden zijn voorstander van grotere ouderbetrokkenheid in het onderwijs. De ouders moet de mogelijkheid worden geboden om invloed uit te oefenen. Deelt de minister deze mening? Zo ja, moet dan in het licht van grotere ouderbetrokkenheid de mogelijkheid van de verenigingsvorm niet ten minste onderzocht worden, zo vragen deze leden.

De leden van de D66-fractie vragen of de minister kan motiveren waarom zij geen voorstander is van de verenigingsvorm in het openbaar onderwijs. Zij stelt in haar brief dat de participatie van ouders in het onderwijs afneemt en dat zo'n mogelijkheid dus niet wenselijk is. Maar kan de minister zich voorstellen dat de verenigingsvorm, die in zijn aard een wezenlijk andere is dan de stichtingsvorm, mogelijkheden biedt om ouders wel meer te betrekken en dat ouders zich ook meer «gehoord» voelen, zo vragen deze leden. Wat verzet zich ertegen dat een openbare onderwijsinstelling deze vorm uit eigen beweging zou mogen kiezen? De leden van deze fractie vragen of de minister bereid is eventuele initiatieven vanuit de Kamer neutraal tegemoet te treden.

De leden van deze fractie verzoeken de minister ook te reageren op het feit dat veel van de bijzondere onderwijsinstellingen met een oorspronkelijk religieus karakter, nog maar weinig doen met hun denominatie en in de praktijk eerder openbaar onderwijs vormen. Zij vragen of de minister bekend is met het feit dat bovengenoemde scholen voor dat bijzonder onderwijs niet onwelwillend staan tegenover het «verschieten van kleur» om ook openlijk een openbare identiteit aan te nemen, maar dat de weg daartoe zeer ingewikkeld is. Hoe wil de minister deze vrijwillige omvorming makkelijker maken, zo vragen zij.

Overige vragen inzake richtingseis en pedagogische leervormen

De leden van de fractie van D66 zijn benieuwd naar de houding van de minister inzake de kwestie van de richtingseis? Deelt zij de mening dat het nodig is om deze erkende richtingen in ieder geval aan te vullen met pedagogische richtingsvormen? Is het volgens de minister in de toekomst

¹ «Meer aandacht ouders voor onderwijs kinderen» - www.nu.nl: 2 oktober 2011

wenselijk dat er meer vormen van pedagogische leervormen worden aangeboden onder de vlag van het openbaar onderwijs, dan nu het geval is?

Voorts informeren deze leden of de minister bereid is de frequentie waarop vergewist moet worden of er behoefte is aan openbaar onderwijs te verhogen. Zij willen weten hoeveel het religieus onderwijs kost dat op aanvraag binnen het openbaar onderwijs wordt gegeven en hoe de kwaliteit wordt geborgd.

Ook vragen zij hoeveel scholen voor openbaar onderwijs gebruik maken van de leermiddelen met een humanistische grondslag en of dit aan alle leerlingen wordt aangeboden, of op aanvraag.

Tot slot verzoeken zij de minister in kaart te brengen welke financiële en overige verschillen er zijn tussen de behandeling van het openbaar onderwijs, het openbaar bijzonder onderwijs, en het bijzonder onderwijs met een religieuze grondslag. Kunnen de kosten voor het leerlingenvervoer hierin worden meegenomen, zo vragen zij.

II. Reactie van de minister